

ÚPADKOVÉ PRÁVO

Dlužníci se mají

Finanční krize ukazuje, že nedávné změny pravidel insolvence v některých zemích nestačí

EKONOMICKÁ RECESE

Rekordní počet bankrotů nebude jediným důsledkem hospodářské recese, pokud jde o úpadkové právo. Průvan na finančních trzích prověří i kvalitu insolvenčního zákona, a tedy změn, k nimž se v posledních dvou třech letech odhodlalo mnoho evropských zemí včetně České republiky. Téměř všechny státy se přitom snažily o jediné: aby co největší počet firem v konkurzu neskončil bankrotem, ale restrukturalizací nebo-li záchranou. Jenže tlak na záchranu firem mnohde oslabil pozici věřitele v konkurzním řízení. Do toho přišla finanční krize, která teprve nyní opravdu odhalí, jak účinné tyto změny byly. A právníci hovoří o „zkoušce ohněm“.

MOUCHY ZŮSTALY

V Česku platí nový insolvenční zákon od loňského ledna. A výsledek? „Některá opatření působí negativně vůči věřitelům, ze kterých se můžou stát v důsledku navrhované úpravy dlužníci. Jde zejména o omezení zápočtu pohledávek, které neúměrně zvyšují dlužníky,“ domnívá se advokát Pavel Fabian z advokátní kanceláře Fabian & Partners. Upozorňuje ale, že novela přinesla i zlepšení. Především se zrychlilo úpadkové řízení, stanovily důležité lhůty nebo postihy za přihlášení neoprávněně vysokých pohledávek. Zamezilo se také nekalým praktikám při jmenování konkurzních správců, uznává Fabian.

Kritikou naopak nešetřily odbory, podle nichž se zaměstnanci firmy v konkurzu dostávají do pozice nevolníků, protože musejí pracovat, i když na-

konec nejsou peníze na jejich mzdy. V souvislosti s finanční krizí nyní chystá ministerstvo spravedlnosti další změny. Novinky lze shrnout společným jmenovatelem: tlak na přežití firem sílí. Úředníci chtějí prosadit třeba odklad povinnosti platit dlužné pojistné na sociální zabezpečení či možnost nezahrnovat úrokový výnos z úvěrů, které se podniku podaří získat v době insolvence, do vyměrovacího základu daně z příjmu. A co věřitelé? Podle Fabiana by bylo dobré například prodloužit lhůtu, kterou mají věřitelé na přihlášení svých pohledávek za firmou v konkurzu. „Lhůta je třicet dnů od prohlášení insolvenčního řízení, ale dlužník o ní častokrát neví,“ upozorňuje Fabian.

Advokát souhlasí s tím, že krize kvalitu zákona důkladně prověří: „Finanční krize zatím ovlivňuje zejména velké exportně zaměřené podniky, menší a střední podniky dopady pocítí ve větší míře až v polovině tohoto roku. V tomto období rovněž očekáváme nápor návrhů na zahájení insolvenčních řízení.“ Statistiky v této oblasti přitom nejsou pro Česko lichotivé. Podle aktuálních dat International Finance Corporation (IFC) je délka konkurzu tuzemské firmy v průměru 6,5 roku a věřitelům se podaří vymoci jen asi pětinu pohledávek. To je v zemích EU jedno z nejnižších čísel.

KONTROVERZNÍ FRANCIE

Reformu insolvenční legislativy představily v minulých letech kromě Česka také Británie, Německo, Francie, Itálie nebo Španělsko. I v těchto zemích se staly některé úpravy v zákoně terčem ost-

ÚSPĚŠNOST VĚŘITELŮ

Kolik centů z jednoho dolaru pohledávky se podaří získat od firmy v konkurzu

(údaje za rok 2008)

Česká republika	20,9
Polsko	29,8
Francie	44,7
Slovensko	45,9
Švýcarsko	46,8
Německo	52,2
Itálie	56,6
Portugalsko	69,4
Španělsko	73,2
USA	76,7
Holandsko	82,7
Británie	84,2
Belgie	86,3
Dánsko	86,5

Pramen: IFC/Světová banka

ré kritiky. Týdeník Economist popsal ve svém prvním letošním vydání dva případy francouzských firem, které nový insolvenční zákon prokazatelně zneuzily. Nápojová firma Belvédère vyhlásila loni v červenci úpadek ihned poté, co vypověděla smlouvu o půjčce. Kromě toho, že se vyhnula splátkám, naštvála své akcionáře, kteří se obrátili na soud. Další francouzská firma Eugene Perma specializující se na péči o vlasy se kvůli úpadku vyhnula splácení závazků dnes už zkrachovalé bance Bear Stearns. V čem je problém? Úpadek totiž ve Francii umožňuje firmám vyvléknout se z veškerých závazků, a to i v případě, že by některé z nich mohly bez problémů plnit. Právě tento princip, kterému Francouzi říkají sauvegarde, se stal v této zemi terčem největší kritiky. „Sauvegarde vyvolalo zhoubné účinky, kdy dlužníci vyhlásí bankrot, čímž jsou vlastně chráněni, protože jejich platby jsou zmrazeny a myslí si, že tím si u věřitelů vyjednájí lepší pozici pro splácení úvěrů,“ prohlásila expertka na restrukturalizaci Sandra Esquiva-Hesseová z pařížské právníkové firmy Paul Hastings.

Na počátku přitom byla snaha Francie zachránit firmy v problémech, jenže práva věřitelů se tím dostala do pozadí. A situace se nijak nezlepšila, přestože nový zákon platí už tři roky. Podle agentury Standard & Poor's končí stále devadesát procent firem stejně jako před změnou bankrotem. Neúspěch ostatně dokazuje také stále nízká míra návratnosti pohledávky za firmou v konkurzu. Věřitel dostane ve Francii z každého dolaru průměrně jen necelých pětadvacet centů a mnohdy sám rezignuje na možnost, že by svou pohledávku za firmou v konkurzu získal zpět. Finanční krize může podle ekonomů situaci ještě výrazně zhoršit.

ŠPANĚLSKO? ŽÁDNÉ ZLEPŠENÍ

Podobná situace je ve Velké Británii, kde rovněž stále velký podíl firem v konkurzu končí bankrotem. Jenže Británie má oproti Francii jednu velkou výhodu. Návratnost pohledávek za firmou v konkurzu je téměř dvojnásobná.

Nijak slavná není situace v další zemi s novým insolvenčním zákonem – ve Španělsku. „Není nejmenší náznak toho, že by nová pravidla situaci jakkoli zlepšila. Stále končí devadesát procent firem v likvidaci a věřitelé nemají mnoho šancí ovlivnit proces insolvence,“ konstatoval Ignacio Pallarés, právník madridské společnosti Latham & Watkins. Loni v červenci a v listopadu vyhlási-

ly úpadek dvě španělské developerské firmy – Martins Fadesa a Promociones Habitat. Mnozí experti tvrdí, že kvalita zákona se ukáže právě až na vyřízení procesu úpadku u těchto dvou gigantů.

Za zmínku stojí také Itálie, která podle tamních analytiků novelou zákona posílila postavení věřitelů v celém procesu. Jenže čísla zatím nejsou nijak lichotivá ani k této zemi. Věřitelům italských firem v konkurzu se podaří získat jen něco málo přes padesát procent z pohledávek za firmami v konkurzu.

STIGMA BANKROTU

Pravdou je, že Evropa se stále neumí vyrovnat s insolventními firmami a drtivá většina takových podniků končí v likvidaci, tedy zbankrotuje namísto záchranu. Experti ale upozorňují, že vedle zákona

Evropa se stále neumí vyrovnat s insolventními firmami a drtivá většina z nich končí v likvidaci

ROZBITÁ LAVICE

Původ slova bankrot pochází z italského „banca rotta“, v překladu rozbitá lavice. První „penězoměnci“ si ve středověkých italských městech, kde toto povolání vznikalo, rozložili svůj obchod na pultu-lavici – italsky banca. Pokud zkrachovali, pak na znamení, že jsou v platební neschopnosti, svou lavici na tržišti rozlomili. V současné době je význam slova bankrot chápán jako neschopnost dlužníka platit své dluhy více věřitelům po delší časové období.

a ekonomické situace je zde další výrazný vliv, který rozhoduje o tom, zda firma zkrachuje, či se restrukturalizuje. Jde o takzvané stigma bankrotu. Krach firmy si totiž málokdo chce připustit a úpadek vyhlásí, až když už je pozdě. Firma pak nemá nejmenší šanci na záchranu. To je jeden z důvodů, proč někteří komentátoři tvrdí, že Evropa se s krachujícími podniky paradoxně vyrovná daleko obtížněji než Amerika, kde „stigma bankrotu“ není tak silné. Experti tvrdí: „Teprve až bude insolvenční řízení obecně považováno za něco běžného, firmy nebudou krachovat a přežijí i těžké časy.“

PETRA PELANTOVÁ (petra.pelantova@euro.cz)